

Uniwersytet
Wrocławski

Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego

Nr 3 (131)

Marzec 2024

Sprawy Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego

Granty

W ramach konkursu „Ad hoc bottom-up-initiatives 2023 of the Arqus Innovation Fund”, zorganizowanego przez Sojusz Uniwersytetów Europejskich Arqus, finansowanie uzyskał projekt, w który zaangażowali się pracownicy Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego. Projekt „Proximity matters: Transdisciplinary joint teaching activities to foster collaborative networks between local food producers and tourism/leisure entrepreneurs, under sustainable development and climate change prisms” będzie koordynowany przez Uniwersytet w Granadzie i poza UWr udział w nim wezmą jeszcze uczelnie Sojuszu Arqus z Austrii, Włoch, Portugalii. Ze strony Uniwersytetu Wrocławskiego nad projektem pracowali **dr hab. prof. UWr Krzysztof Janc**, **dr hab. prof. UWr Sylwia Dołzbłasz** oraz **dr Anna Grochowska** z Zakładu Zagospodarowania Przestrzennego IGRR. Projekt uzyskał finansowanie 9,4 tys. EUR. Jest on przypisany do kategorii „Challenge-based-learning programmes”. W ramach projektu studenci z partnerskich uczelni będą uczestniczyli w seminariach, prowadzili analizy, odbywali wizyty studyjne – wszystko związane z tematyką powiązań między lokalnymi producentami żywności a ich odbiorcami działającymi w turystyce.

RESULTS

Arqus Innovation Fund - 1st call for ad hoc bottom-up initiatives 2023

The Arqus Innovation Fund incentivises innovative internal bottom-up initiatives from Arqus staff and students by providing **seed funding to foster innovation and entrepreneurship**, as well as to increase the visibility of Arqus internally and encourage further staff engagement.

Under this fund, a **call for ad hoc bottom-up initiatives** with a joint approach and impact on the Alliance has been launched. The initiatives awarded must be developed and implemented over the next 30 months (up to and including 30 September 2026 – end of the eligibility period).

Specifically, the following types of activities will be supported under this call:

- **Challenge-based-learning programmes**
- **Collaboration project labs**
- **Cross-disciplinary seminars**
- **Dissemination events for the general public**
- **Joint short-term study projects (except twinnings)**
- **Research training**
- **Twin/triplet transition initiatives**

III edycja Tygodnia Olimpijskiego

31 stycznia 2024 r. uczniowie zakwalifikowani do etapu okręgowego Olimpiady Geograficznej uczestniczyli w serii wykładów organizowanych przez Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego w ramach III edycji Tygodnia Olimpijskiego. Ich tematyka dotyczyła zarówno zagadnień z zakresu geografii społeczno-gospodarczej, jak i fizycznej. Wykład zatytułowany *Metody przedstawiania rzeźby terenu na mapach* wygłosiła **dr inż. Dorota Borowicz**. W przerwie serii wykładów odbyło się spotkanie z prodziekanem ds. nauczania Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska **dr. hab. Waldemarem Spallkiem**, który przedstawił uczniom ofertę dydaktyczną Wydziału oraz wygłosił krótki wykład o ewolucji poglądu naukowego na kształt Ziemi od starożytności po czasy współczesne.

Wykład Doroty Borowicz.

Wykład Waldemara Spalka o kształcie Ziemi.

Uczestnicy Tygodnia Olimpijskiego w Bibliotece IGRR.

50. Olimpiada Geograficzna

W dniach 10–11 lutego 2024 r. miały miejsce zawody okręgowe ogólnopolskiej 50. Olimpiady Geograficznej. Tegoroczne zmagania konkursowe uczniów Okręgu Wrocławskiego odbyły się w I LO im. Stefana Żeromskiego w Jeleniej Górze. W Komitecie Jury OG zasiedli w tym roku **dr hab. Waldemar Spallek**, **dr Małgorzata Wieczorek**, **dr inż. Dorota Borowicz** i **dr Aleksandra Michniewicz**. ZGSE w olimpiadzie jako członkowie komitetu okręgowego i jury reprezentowali: **dr Paweł Brezdeń**, **dr Dominik Sikorski** oraz **dr Przemysław Tomczak**. Ich zadaniem było sprawdzenie prac pisemnych 89 uczestników, a wśród osób zakwalifikowanych do kolejnego etapu, przeprowadzenie quizu oraz części ustnej zawodów. Z okazji jubileuszowej edycji Olimpiady w szkole goszczącej Olimpijczyków i ich opiekunów zaprezentowano postery przedstawiające 50 lat zaangażowania pracowników Instytutu i nauczycieli geografii w organizację zawodów w Okręgu Wrocławskim oraz najbardziej znanych jej laureatów i finalistów. Postery przygotowali **dr inż. Dorota Borowicz** oraz **mgr Łukasz Kasprzak**. Nad całością prac związanych z organizacją zawodów czuwała **mgr Barbara Bierońska** – emerytowany pracownik Zakładu Kartografii.

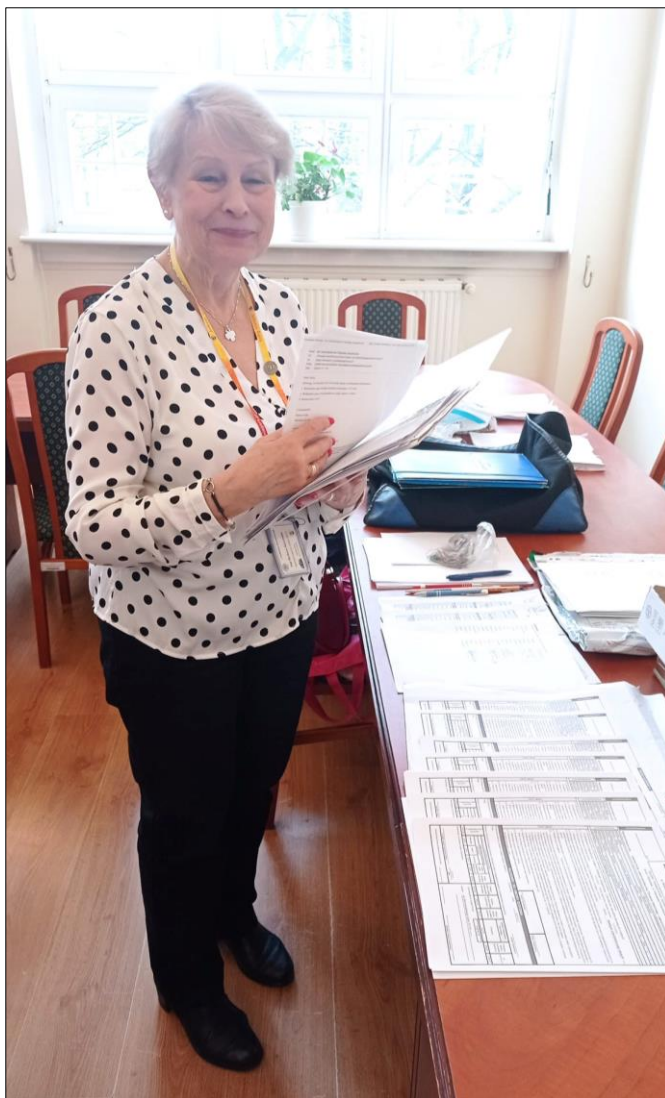
Igrzyska czas zacząć! Olimpijczycy podczas drugiego podejścia finałów okręgowych (fot. W. Spallek).

Komisja Jury w trakcie pracy (fot. S. Czerwiński).

Wystawa na 50-lecie Olimpiady Geograficznej.

Sekretarz Komitetu Okręgowej Olimpiady Geograficznej Barbara Bierońska (fot. S. Czerwiński).

Pracownicy ZGSE.

Rozwiązanie zadań.

Publikacje

W czasopiśmie *Cities* (IF=6.1, 100 pkt MNiSW) ukazał się artykuł autorstwa **dr. Dominika Sikorskiego**, **dr. Agnieszki Lisowskiej-Kierepki** z Zakładu Geografii Społeczno-Ekonomicznej oraz **dr. hab. Dariusza Ilnickiego** z Zakładu Zagospodarowania Przestrzennego pt. „Influence of selected spatial features on crime rates in a large city based on the example of Wrocław (Poland)”. Celem artykułu było sprawdzenie czy wybrane cechy społeczno-gospodarcze, demograficzne i przestrzenne dzielnic mieszkaniowych oraz wskaźniki przestępczości na tych obszarach są w jakikolwiek sposób ze sobą powiązane.

W czasopiśmie *Geomorphology* (IF 3.9, 100 pkt. MNiSW) ukazał się artykuł pt. „Diversity of added cultural values to geomorphosites – evidence from sandstone areas of Central Europe”, którego autorem jest **prof. Piotr Migoń**. Tematycznie mieści się on na pograniczu geomorfologii, antropopresji i zagadnień dziedzictwa kulturowego, a omówione są w nim różne przykłady obiektów dziedzictwa kulturowego, których powstanie równocześnie wiązało się z przekształceniami charakterystycznej rzeźby obszarów piaskowcowych i jej dostosowaniem do potrzeb człowieka. Zaprezentowane przykłady pochodzą z terenów wschodnich Niemiec, północnych i wschodnich Czech oraz polskich Sudetów, dla których wspólnym mianownikiem jest występowanie piaskowców wieku kredowego. Zaproponowano także typologię obiektów dziedzictwa kulturowego zintegrowanych ze skalnym podłożem i wskazano na różne wykorzystanie różnych form rzeźby denudacyjnej.

Diversity of added cultural values to geomorphosites – Evidence from sandstone landscapes of Central Europe

Piotr Migoń

Institute of Geography and Regional Development, University of Wrocław, pl. Uniwersytecki 1, 50-137 Wrocław, Poland

ARTICLE INFO

Keywords:

Geosite
Geodiversity
Human impact
Cultural geomorphology
Sandstone
Bohemian Cretaceous Basin

ABSTRACT

Cultural values may considerably enhance the significance of a geo(morpho)site, especially from the perspective of geotourism and geopark operations. Typically considered as one of 'additional values', they may in fact strongly influence the identity of a place and distinguish a landform from many others of similar kind. Cultural values may be intangible or associated with past landform modification to suit human needs. In sandstone areas of the Bohemian Cretaceous Basin (Czechia, Germany, Poland) multiple relationships between human activities and erosional scenery exist, leaving a diverse record of human uses and alterations of specific landforms. Seven major categories of added cultural values are recognized. They include the use of landforms to support defensive structures, spiritual (religious) associations, exploitation of stone resources and other industries, inspiration for art, modifications associated with tourism development, dwelling places and transport facilities. They also illustrate changing relationships of humans with geomorphological landscapes from prehistoric times until the present. Within each category specific examples are presented to show variety of uses and alterations. A possibility to include added cultural values in semi-quantitative geosite evaluations is discussed, but it is concluded that this is difficult to achieve satisfactorily. Following previous opinions of Czech researchers, it is suggested that sandstone landscapes offer the most striking and diverse linkages between rock scenery and culture at the global scale, at least in part facilitated by the relative ease of excavating, cutting and carving of the rock, which otherwise also tends to support spectacular erosional landforms of different size and shape.

W czasopiśmie *Resources* (IF 3.3, 100 pkt MNiSW) ukazał się artykuł pt. „Non-uniform distribution of geoheritage resources in Geoparks – Problems, challenges and opportunities”, którego współautorem jest **prof. Piotr Migoń**. Poruszono w nim istotny problem funkcjonowania geoparków, jakim jest nierównomierność rozmieszczenia zasobów przyrodniczych z zakresu dziedzictwa Ziemi, będących podstawą działań na rzecz geoturystyki i geoedukacji w geoparkach. Tłem dla rozważań skoncentrowanych na przedgórskiej części Geoparku Kraina Wygasłych Wulkanów jest przedstawienie podobnych sytuacji w wybranych istniejących Globalnych Geoparkach UNESCO w Europie: w Czechach, Niemczech, Portugalii i na Węgrzech. Artykuł powstał w odpowiedzi na zaproszenie do tematycznego tomu czasopisma i nie wiązał się z ponoszeniem przez autorów kosztów publikacji.

resources

Article

Non-Uniform Distribution of Geoheritage Resources in Geoparks—Problems, Challenges and Opportunities

Piotr Migoń^{1,*} and Edyta Pijet-Migoń²

¹ Institute of Geography and Regional Development, University of Wrocław, pl. Uniwersytecki 1, 50-137 Wrocław, Poland

² Faculty of Finance and Management, WSB Merito University in Wrocław, ul. Fabryczna 29-31, 53-609 Wrocław, Poland; edyta.migon@wroclaw.merito.pl

* Correspondence: piotr.migon@uw.edu.pl

Abstract: Geoparks are territorial organizations, whose primary aim is to foster sustainable local development through the promotion of geoheritage, geotourism and geoeducation. Sites of significant interest from the perspective of geosciences (geosites), as well as the overall geodiversity of the territory, are the fundamental resources for geopark activities. The distribution of these resources in the geographical space of geoparks may, however, be uneven. We first review four cases of UNESCO Global Geoparks from different European countries (Czechia, Germany, Hungary, Portugal) where such a situation occurs, with consequences on tourism development. Then, we place particular focus on an aspiring geopark of the Land of Extinct Volcanoes in SW Poland, providing evidence of its geoheritage and geodiversity values. The aspiring geopark integrates a mountainous-upland terrain and a lowland part, the latter with much fewer sites of interest and, apparently, fewer opportunities to successfully develop geotourism. Recognizing the challenges emerging from the non-uniform distribution of resources and learning from established geoparks, we highlight various opportunities to encourage (geo)tourism in the less diverse sections of the geoparks. Implementation of the ABC (abiotic-biotic-cultural) concept could be particularly helpful, as could be various events organized in these areas.

W czasopiśmie *Geochronometria* (IF1.2, 70 pkt. MNiSW) ukazał się artykuł autorów: **Jary Z., Krawczyk M., Moska P., Piotrowska N., Poręba G., Raczyk J., Skurzyński J., Łopuch M., Zoller L.**, pt. „Chronostratigraphy of periglacial loess-paleosol sequence in Zapreżyn, SW Poland”. Głównym celem tego artykułu była weryfikacja wieku sekwencji lessowo-glebowej w Zapreżynie w oparciu o nowe wyniki datowania OSL i ^{14}C oraz porównanie ich z wynikami z sekwencji lessowo-glebowej w Białym Kościele. Porównanie to miało wskazać podobieństwa i różnice pomiędzy odpowiednimi jednostkami stratygraficznymi oraz posłużyć do wskazania konkretnych implikacji paleośrodowiskowych.

W czasopiśmie *Geochronometria* (IF:1.2, 70 pkt. MNiSW) ukazał się artykuł pt. „The role and frequency of wildfires in the shaping of the Late Glacial inland dunes – a case study from the Korzeniew site (Central Poland)”, w którego opracowaniu brali udział **prof. Zdzisław Jary, dr Jacek Skurzyński, dr Marcin Krawczyk, dr Jerzy Raczyk i mgr Michał Łopuch** (ZGF). W artykule opisano wpływ pożarów lasów na reaktywację późnoglacialnych wydym śródlądowych, który prześledzony został na podstawie analiz kilku serii węgla drzewnych zlokalizowanych w profilu Korzeniew (okolice Kalisza). Zwiększoną frekwencję pożarów lasów w późnym glacie powiązano głównie z ekspansją sosny, która ze względu na właściwości swojego drewna jest podatna na działanie ognia. Wydaje się, że pożarom sprzyjało także okresowe osłabianie drzewostanów, do których przyczynić mogły się krótkie wahania klimatyczne zachodzące w Allerødzie.

GEOCHRONOMETRIA 50 (2023): 144–156
DOI: 10.2478/geochr-2023-0014

GEOCHRONOMETRIA 49 (2023): 100–112
DOI: 10.2478/geochr-2023-0006

Available online at:
<https://content.sciendo.com/view/journals/geochronometria/overview.html>

CONFERENCE PROCEEDINGS OF THE 14TH INTERNATIONAL CONFERENCE "METHODS OF ABSOLUTE CHRONOLOGY" May 17-19TH, 2023, GLIWICE, POLAND

Available online at:
<https://content.sciendo.com/view/journals/geochronometria/overview.html>

CONFERENCE PROCEEDINGS OF THE 14TH INTERNATIONAL CONFERENCE "METHODS OF ABSOLUTE CHRONOLOGY" May 17-19TH, 2023, GLIWICE, POLAND

CHRONOSTRATIGRAPHY OF THE PERIGLACIAL LOESS-PALEOSOL SEQUENCE IN ZAPREŻYŃ, SW POLAND

ZDZISŁAW JARY¹, MARCIN KRAWCZYK^{2*}, PIOTR MOSKA³, NATALIA PIOTROWSKA⁴, GRZEGORZ PORĘBA⁵, JERZY RACZYK⁶, JACEK SKURZYŃSKI⁷, MICHAŁ ŁOPUCH⁸, LUDWIG ZOLLER⁹

¹Department of Physical Geography, Institute of Geography and Regional Development, University of Wrocław, P. Uniwersytecki 1, 50-137 Wrocław, Poland

²Institute of Physics - Centre for Science and Education, Silesian University of Technology, Konarskiego 22B, 44-100 Gliwice, Poland

³Geomorphology Chair, University of Bayreuth, 95440 Bayreuth, Germany

Received: 24 August 2023 Accepted: 02 January 2024

Abstract

Loess-paleosol sequences (LPS) are an exceptional source of paleoclimate data constituting an indirect record of changing environmental and climatic conditions that prevailed during loess deposition and early diagenesis. The Zapreżyn LPS (17°11'32"E, 51°14'44"N) is situated in the southern morphological edge of the Trzebnica Hills. This sequence provides an opportunity to reconstruct past climate conditions in this part of SW Poland. In this work, we used two sets of optically stimulated luminescence (OSL) dating from the Gliwice and Bayreuth laboratory to establish a chronological framework for this profile. The results of ^{14}C accelerator mass spectrometry (AMS) dating were also used. The dating results are accompanied by detailed analyses of grain-size distribution and colour. The applied methodology allowed us to distinguish four litho-pedostratigraphic units: modern soil S0, L1L11 loess unit, L1L12 loess unit and fossil S1 soil. The OSL dating results indicate an unconformity representing a time interval >30 ka between the L1L11 and L1L12 units. This unconformity explains the lack of a L1S51 soil unit. In Zapreżyn LPS, the presence of the ice wedge pseudomorph in L1L12 loess unit was recorded. Ice wedge pseudomorph approves the presence of the permafrost conditions during the Lower Pleniglacial in Trzebnica Hills.

THE ROLE AND FREQUENCY OF WILDFIRES IN THE SHAPING OF THE LATE GLACIAL INLAND DUNES – A CASE STUDY FROM THE KORZENIEW SITE (CENTRAL POLAND)

PIOTR MOSKA¹, ROBERT J. SOKOŁOWSKI², PAWEŁ ZIELIŃSKI³, PRZEMYSŁAW MROCEK⁴, NATALIA PIOTROWSKA⁵, ZDZISŁAW JARY⁶, JERZY RACZYK⁷, AGNIESZKA SZYMAK⁸, ANDRZEJ WOJTAŁAK⁹, GRZEGORZ PORĘBA¹⁰, MICHAŁ ŁOPUCH¹¹, JACEK SKURZYŃSKI¹², MARCIN KRAWCZYK¹³, KONRAD TUDYKA¹⁴, ALICJA USTRZYCKA¹⁵, ANNA HRYNOWIECKA¹⁶

¹Institute of Physics, Centre for Science and Education, Silesian University of Technology, Gliwice, Poland

²Department of Geophysics, Faculty of Oceanography and Geography, University of Gdańsk, Gdańsk, Poland

³Institute of Earth and Environmental Sciences, Maria Curie-Skłodowska University, Lublin, Poland

⁴Institute of Geography and Regional Development, University of Wrocław, Wrocław, Poland

⁵Polish Geological Institute – National Research Institute, Marine Geology Branch, Gdańsk, Poland

Received: 17 July 2023 Accepted: 29 October 2023

Abstract

The study examines sedimentology, stratigraphy, and the impact of wildfires on aeolian and soil processes during the Late Glacial Termination in the Korzeniew site, central Poland. The site, within a parabolic dune's central and lee-slope area, presents stacked aeolian sand units intermixed with six charcoal-enriched paleosols. Thirteen optically stimulated luminescence (OSL) dates on quartz and six radiocarbon dates establish the chronological framework, dating deposition processes. Initial aeolian sand deposition occurred towards the Late Pleniglacial's end. Climate amelioration during the Belling interstadial led to permafrost thaw and gleyic soil formation, later overlain by migrating parabolic dunes from the older Allerød interstadial. Wildfires, influenced by vegetation cover, deposited charcoals on the dune's lee slope. These charcoals underwent pedogenic reworking amid episodes of aeolian sand deposition during the Allerød interstadial and Younger Dryas, stabilizing in the earliest Holocene. Wildfires significantly impacted local vegetation development and aeolian activity. Despite the warmth of the Allerød interstadial, increased fires correlated with expanding pine forests and their heightened fire susceptibility. Short-term climate shifts likely destabilized vegetation, fostering fire occurrences during the Allerød interstadial.

W kończącym rok 2023 zeszycie 94. tomu *Czasopisma Geograficznego* ukazał się artykuł pt. „Czasopismo Geograficzne w latach 1946–2023 – od powojennej odbudowy tożsamości po współczesne wyzwania rynku wydawnictw naukowych”, którego współautorem jest **prof. Piotr Migoń**, w latach 1998–2011 pełniący funkcję sekretarza redakcji, a następnie do 2013 r. redaktora naczelnego. Współautorem jest obecny redaktor naczelny *Czasopisma* – dr Cezary Mądry z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Artykuł przedstawia dzieje czasopisma – organu Polskiego Towarzystwa Geograficznego po II wojnie światowej, w którym to okresie przez prawie 70 lat redakcja mieściła się we Wrocławiu, w Instytucie Geograficznym, a redaktorami *Czasopisma* kolejno byli prof. prof. Julian Czyżewski, Alfred Jahn, Jan Łoboda i Piotr Migoń.

W *Czasopiśmie Geograficznym* (70 pkt. MNiSW) ukazał się artykuł pt. „Blockchain i kryptowaluty – „nowa” odsłona w geograficznym podejściu do badania Internetu”, którego autorami są **dr Ryan Wyeth**, **dr hab. prof. UWr Krzysztof Janc**, **dr hab. Dariusz Ilnicki**.

**„CZASOPISMO GEOGRAFICZNE” W LATACH 1946–2023 –
OD POWOJENNEJ ODBUDOWY TOŻSAMOŚCI
PO WSPÓŁCZESNE WYZWANIA RYNKU
WYDAWNICTW NAUKOWYCH**

**“CZASOPISMO GEOGRAFICZNE” IN 1946–2023: FROM THE POST-WAR
RECONSTRUCTION OF IDENTITY TO CONTEMPORARY CHALLENGES
OF THE SCIENTIFIC PUBLISHING MARKET**

Piotr Migoń¹, Cezary Mądry²

¹ Uniwersytet Wrocławski, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego,

² Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej,

³ Uniwersytet Wrocławski, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, <https://orcid.org/0000-0001-9226-8925>, e-mail: ryan.wyeth@uwr.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0002-1666-2848>, e-mail: krzysztof.janc@uwr.edu.pl (autor korespondencyjny), <https://orcid.org/0000-0001-9147-3767>, e-mail: dariusz.ilnicki@uwr.edu.pl

Streszczenie

Celem artykułu jest przybliżenie historii i przemian, jakie zachodziły w „Czasopiśmie Geograficznym” w okresie powojennym i współczesnym. Przedstawiono zarówno zmiany zachodzące w redakcji, jak i tematyce podejmowanej w artykułach i notatkach. Wyodrębniono etapy: wrocławski, warszawski i poznański, co wiązało się z mobilnością siedziby redakcji. Pracę oparto na analizie zawartości „Czasopisma Geograficznego” oraz doświadczeniach autorów płynących z pełnienia funkcji redaktorów naczelnych. W części współczesnej wykorzystano analizę SWOT do zobrazowania stanu i bieżących wyzwań. Wskazano istotny wpływ zmieniającej się oceny punktowej czasopism naukowych i czynników finansowych na funkcjonowanie periodyku.

**BLOCKCHAIN I KRYPTOWALUTY – „NOWA” ODSŁONA
W GEOGRAFICZNYM PODEJŚCIU DO BADANIA INTERNETU**

**BLOCKCHAIN AND CRYPTOCURRENCIES: A NEW DIMENSION
OF GEOGRAPHICAL INTERNET RESEARCH**

Ryan Wyeth, Krzysztof Janc, Dariusz Ilnicki

Uniwersytet Wrocławski, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego

RW <https://orcid.org/0000-0001-9226-8925>, e-mail: ryan.wyeth@uwr.edu.pl,

KJ <https://orcid.org/0000-0002-1666-2848>, e-mail: krzysztof.janc@uwr.edu.pl (autor korespondencyjny),

DI <https://orcid.org/0000-0001-9147-3767>, e-mail: dariusz.ilnicki@uwr.edu.pl

Streszczenie

W wyniku rewolucji związanej z pojawieniem się i rozwojem Internetu ujawniły się nowe pola eksploracji naukowej, również w geografii. Jednym z rozszerzeń funkcjonalności Internetu są technologie blockchain (łańcuch bloków) i ściśle związane z nimi kryptowaluty. Są one często postrzegane głównie z perspektywy zmian na rynkach finansowych, jednak także jako pomysł na decentralizację funkcjonowania sieci, społeczeństwa czy gospodarki. Dotychczasowe prace empiryczne i teoretyczne pozwalają na formułowanie kierunków rozwoju badań tej problematyki i wskazanie ich istotności w kontekście procesów przestrzennych. Celem artykułu jest omówienie dotychczasowego stanu badań nad kryptowalutami na gruncie geografii. Szczególną uwagę została zwrócona na geograficzne aspekty funkcjonowania Internetu, zwłaszcza te związane z technologią blockchain oraz kryptowalutami. W opracowaniu scharakteryzowano też wybrane współczesne problemy badawcze geografii w odniesieniu do Internetu.

W serii *World Geomorphological Landscapes* wydawnictwa Springer Nature ukazała się monografia **“Landscapes and Landforms of Poland”**, której redaktorami są **prof. Piotr Migoń** i **dr Kacper Jancewicz**. Cała książka liczy ponad 750 stron i składa się z 43 rozdziałów. Pierwszych sześć rozdziałów przedstawia wybrane zagadnienia w skali całej Polski, w tym kontekst geologiczny, historię zmian

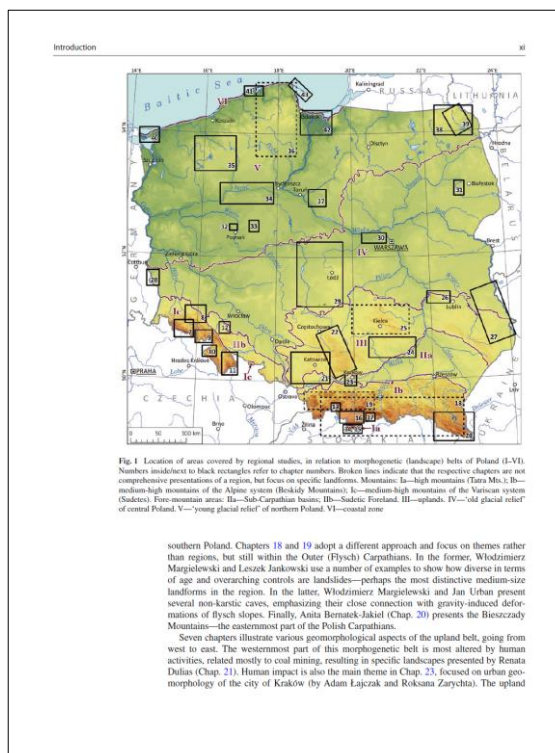
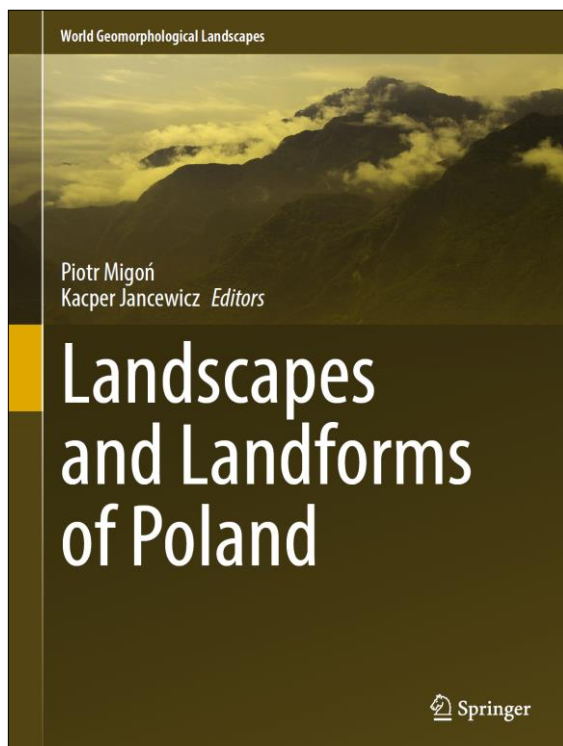

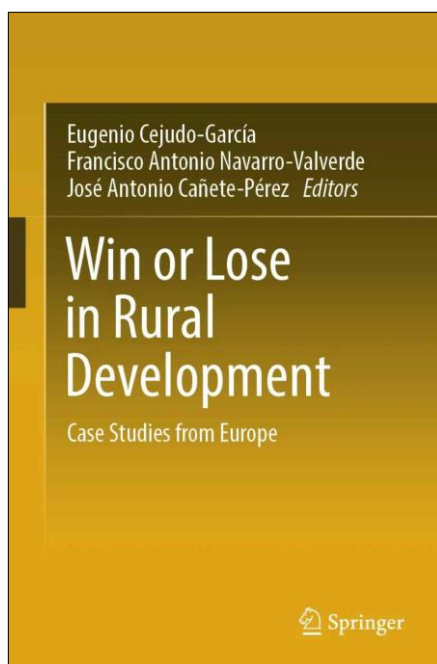
Fig. 1 Location of areas covered by regional studies, in relation to morphogenetic (landscape) belts of Poland (I–VI). Numbers inside black rectangles refer to chapter numbers. Broken lines indicate that the respective chapters are not comprehensive presentation of a region, but focus on specific landforms. Mountains: Ia—high mountains (Tatra Mts.), Ib—medium-high mountains of the Alpine system (Beskydy Mountains), Ic—medium-high mountains of the Variscan system (Sudetes). Fore-mountain areas: IIa—Sub-Carpathian basin; IIb—Sudetic Foreland; III—uplands; IV—old glacial relief of central Poland; V—young glacial relief of northern Poland; VI—coastal zone.

southern Poland. Chapters 18 and 19 adopt a different approach and focus on themes rather than regions, but still within the Outer (Flysch) Carpathians. In the former, Włodzisław Marzilewski and Leszek Jankowski use a number of examples to show how diverse in terms of age and overarching controls are landslides—perhaps the most distinctive medium-size landforms in the region. In the latter, Włodzisław Marzilewski and Jan Urban present several non-karstic caves, emphasizing their close connection with gravity-induced deformations of flysch slopes. Finally, Anita Bernatuk-Jakiel (Chap. 20) presents the Bieszczady Mountains—the easternmost part of the Polish Carpathians.

Seven chapters illustrate various geomorphological aspects of the upland belt, going from west to east. The westernmost part of this morphogenetic belt is most altered by human activities, related mostly to coal mining, resulting in specific landscapes presented by Renata Dyllan (Chap. 21). Human impact is also the main theme in Chap. 23, focused on urban geomorphology of the city of Kraków (by Adam Łajczak and Roksana Zarycka). The upland

środowiska w czwartorzędzie, cechy klimatu Polski ważne z punktu widzenia procesów rzeźbotwórczych, geomorfologiczną regionalizację Polski i ogólną charakterystykę głównych regionów, zróżnicowanie rzek na obszarze Polski i geomorfologiczne aspekty dziedzictwa Ziemi. Główna część monografii to 37 rozdziałów prezentujących szczegółowo wybrane obszary, od południowego pasa gór po wybrzeże Bałtyku. Siedem z nich dotyczy południowo-zachodniej Polski: Karkonoszy z Kotliną Jeleniogorską, Gór i Pogórza Kaczawskiego czyli Geoparku Kraina Wygasłych Wulkanów, Gór Kamiennych, Gór Stołowych, Masywu Śnieżnika z Górami Żłotymi, Masywu Ślęży oraz Geoparku Łuk Mużakowa. Wśród autorów są liczni pracownicy Instytutu: **Marek Błaś, Filip Duszyński, Kacper Jancewicz, Zdzisław Jary, Marek Kasprzak, Agnieszka Latocha-Wites, Piotr Migoń, Hanna Ojrzyńska i Andrzej Traczyk.**

W monografii „Win or Lose in Rural Development. Case Studies from Europe” (wydawnictwo Springer) ukazał się rozdział „How Do Local Action Groups Connect to External Development Institutions? A Webometric Analysis in Digital and Geographical Space”, którego współautorem jest **dr hab. Krzysztof Janc, prof. UWr.** Publikacja powstała przy współpracy z dr hab. Markiem Furmankiewiczem, prof. UPWr (Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu), dr Richard J. Hewitt (Krajowa Rada ds. Badań Naukowych – CSIC – w Hiszpanii) i dr inż. Iga Kołodyńska (Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu). W rozdziale przedstawiono wyniki badań odnośnie hipertączy prowadzące ze stron Lokalnych Grup Działania (LGD) do stron instytucji zewnętrznych (niebędących członkami LGD), które wspierają rozwój społeczno-gospodarczy. Przeprowadzono analizę sieciową zebranych danych, ze szczególnym uwzględnieniem położenia geograficznego instytucji, do których prowadzą linki. Badanie objęło wszystkie 324 LGD istniejące w Polsce w 2021 roku.

How Do Local Action Groups Connect to External Development Institutions? A Webometric Analysis in Digital and Geographical Space

Marek Furmankiewicz , Richard J. Hewitt , Krzysztof Janc , and Iga Kołodyńska

Abstract Local Action Groups (LAGs) are area-based cross-sectoral partnerships in receipt of European Union (EU) funding, grouping inhabitants and organizations working for local development and solving local problems. LAGs usually run their own websites informing about various activities of local communities and the possibility of obtaining funds for local projects. In our research, we analyzed Internet hyperlinks leading from LAG websites to websites of external institutions (non-members of LAGs). The main objective was to assess which non-member external organizations dealing with rural development issues are considered by LAGs as the most important sources of information and proposed as of potential interest to website visitors. The research covered all of 324 LAG websites existing in Poland in 2021 and hyperlinks led to websites of 313 external institutions (including other LAGs). A basic network analysis of the collected data was performed, with particular emphasis on the geographical location of the institutions to which the links lead. The average number of external organizations, whose homepages had been proposed through hyperlinks, was low—less than five per LAG. Only 19 LAG proposed websites of 10 or more external organizations. The websites of national government institutions supervising financing or supporting LAGs located in Warsaw, such as the Ministry

W najnowszym numerze Policy Brief pt. "Nowe kierunki współpracy transgranicznej w Polsce w kontekście zmieniających się uwarunkowań: perspektywy programowania 2021–2027 oraz po 2027 roku", wydawanym przez Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, współautorami opracowania są **dr hab. Sylwia Dołzbłasz, prof. UWr** oraz **dr hab. Andrzej Raczyk.** Odnośnik do

najnowszego numeru oraz numerów archiwalnych wydawanych w serii wydawniczej Policy Brief znajduje się [TUTAJ \(klik\)](#).

Policy Brief

2024/6

Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk

Nowe kierunki współpracy transgranicznej w Polsce w kontekście zmieniających się uwarunkowań: perspektywy programowania 2021-2027 oraz po 2027 roku

Andrzej Jakubowski, Sylwia Dołzbłasz, Tomasz Komornicki, Radomir Matczak, Andrzej Raczek, Rafał Wiśniewski, Jacek Zaucha

Luty 2024

Wspieranie współpracy transgranicznej powinno być jednym z najważniejszych przejawów polityki Unii Europejskiej (UE) odwołującej się do idei „otwartych granic” i niwelacji negatywnego wpływu granic państwowych na życie społeczne i ekonomiczne, w szczególności na obszarach pograniczy. Od 1991 r. kluczową rolę we wspieraniu regionów przygranicznych UE w przełamywaniu ich peryferyjnego statusu oraz rozwoju współpracy transgranicznej ponad granicami wewnętrznymi UE pełnią **Programy INTER-REG**, ustanowione w ramach europejskiej polityki spójności (Europejska Współpraca Terytorialna – EWT) na bazie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Podobną rolę we wspieraniu współpracy wzdłuż zewnętrznych granic UE oraz budowy stosunków dobrosąsiedzkich z partnerami z państw trzecich w założeniu pełnią programy realizowane w ramach **Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (EPS)**¹.

Dotychczasowe doświadczenia współpracy transgranicznej w Polsce oraz innych państwach UE wskazują na liczne sukcesy i korzyści, m.in. w zakresie rozwoju partnerskich i dobrosąsiedzkich relacji międzynarodowych na poziomie regionalnym i lokalnym oraz przezwyciężania stereotypów i uprzedzeń funkcjonujących po obu stronach granic. W mniejszym stopniu udaje się natomiast osiągnąć pozytywne rezultaty odnoszące się do realnego pokonywania granicy państwowej jako bariery administracyjnej, społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej i kulturowej. Jednocześnie pozytywne efekty współpracy transgranicznej pozostają uzależnione od szeregu czynników, w tym sytuacji geopolitycznej oraz stopnia zaawansowania procesów integracyjnych.

Kryzys migracyjny z 2015 roku, pandemia COVID-19 oraz wprowadzone w związku z nią restrykcje w przekraczaniu granic państwowych, kryzys migracyjny na granicy z Białorusią, a także rosyjska agresja na Ukrainę stały się ważnymi czynnikami weryfikacji dotychczasowych założeń współpracy transgranicznej. Zmiana znaczenia procesów *reborderyzacji* i *deborderyzacji* oraz czynników warunkujących oba procesy skłania do refleksji nad dotychczasowymi założeniami współpracy transgranicznej w świetle zmieniających się uwarunkowań perspektywy programowania 2021-2027. Prezentowane w niniejszym opracowaniu *Policy Brief* przemyslenia mają na celu ocenę dotychczasowych efektów współpracy transgranicznej oraz sformułowanie rekomendacji dotyczących wdrażania Programów Współpracy Transgranicznej (PWT) w okresie 2021-2027 oraz po 2027 roku na obszarach przygranicznych Polski w świetle zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.

Charakterystyka oraz efekty współpracy transgranicznej w latach 2004-2020

Łączna alokacja na PWT realizowane na granicach Polski w latach 2004-2020 wyniosła ok. 2,4 mld euro, co stanowiło kwotę równą ok. 1,6% całkowitej puli funduszy strukturalnych przeznaczanych w tym okresie dla Polski. Począwszy od edycji 2007-2013 sumaryczna wartość budżetów PWT dla poszczególnych

¹ Instrumentami finansowymi EPS były kolejno: Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa (w latach 2007-2013) oraz Europejski Instrument Sąsiedztwa (w latach 2014-2020). W perspektywie 2021-2027 funkcję tę pełni Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej (ISWMR) – „Globalny wymiar Europy”.

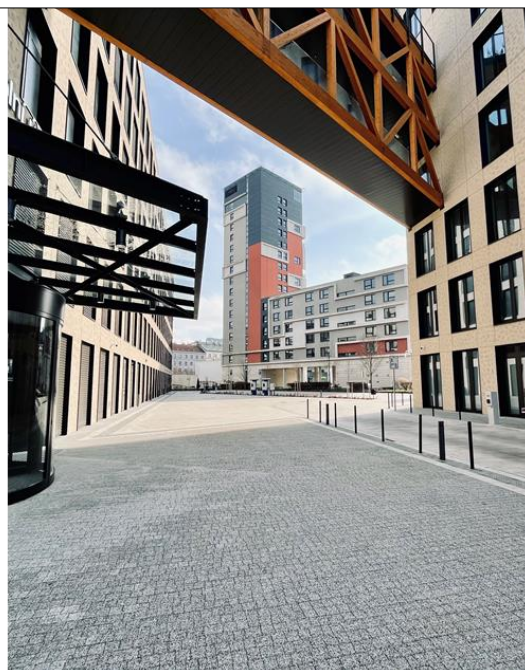
Sprawy Zakładowe

Zakład Geografii Społeczno-Ekonomicznej

W dniu 8 lutego **dr hab. Robert Szmytkie prof. UW** uczestniczył w konferencji podsumowującej projekt pt. Georóżnorodność dla Rozwoju Lokalnego "GEOLOGY". Projekt realizowany był we współpracy lokalnych grup działania, które leżą na terenach trzech polskich Geoparków: Geoparku Kraina Wygasłych Wulkanów (LGD Partnerstwo Kaczawskie), Geoparku Świętokrzyskiego (LGD "Pęty Czarnej Nidy") i Geoparku "Łuk Mużakowa" (LGD Grupa Łużycka), a także Geoparku Český Ráj. Konferencja odbyła się w Sudeckiej Zagrodzie Edukacyjnej w Dobkowie.

W dniach 8–11.02.2024 r. **dr inż. Piotr Kryczka** uczestniczył w wyjeździe badawczym do Pragi w ramach realizacji projektu MINIATURA-7 pt. „Hybrydowe układy przestrzenne budynków wysokościowych w Centralnej i Wschodniej Europie”. Celem badań jest identyfikacja czynników determinujących rozkład przestrzenny wieżowców oraz analiza ich układów kompozycyjnych w strukturach zurbanizowanych.

27 lutego 2024 r. na Uniwersytecie Łódzkim odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Angeliki Jasion Krzysztofik pt. „Analiza geoinformacyjna sieci osadniczej na przykładzie powiatu opoczyńskiego”, zrealizowana pod kierunkiem prof. dr hab. Iwony Jażdżewskiej. Recenzentami w przeodzie doktorskim byli: dr hab. Iwona Jażewicz, prof. UP w Słupsku, dr hab. Elżbieta Lewandowicz, prof. UWM w Olsztynie oraz **dr hab. Robert Szmytkie, prof. UW**.

Zakład Geomorfologii

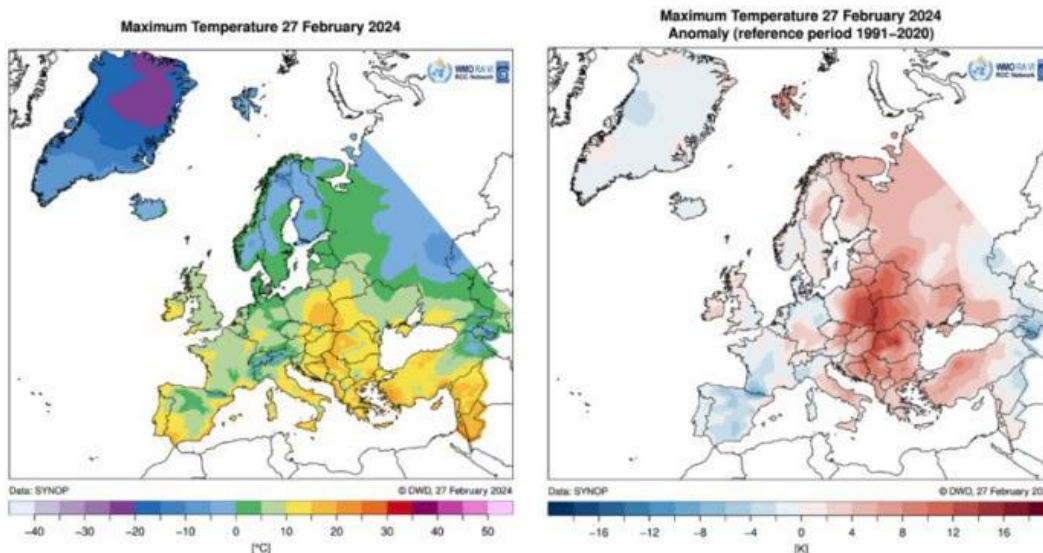
W dniach 8–9 lutego 2024 r. w Dobkowie, w Geoparku Kraina Wygasłych Wulkanów, odbyło się spotkanie kończące projekt „Georóżnorodność dla lokalnego rozwoju”, którego partnerami były Lokalne Grupy Działania z terenów trzech polskich geoparków oraz Geopark Czeski Raj. W ramach tego spotkania **prof. Piotr Migoń** wygłosił referat, przygotowany wspólnie z dr Edytą Pijet-Migoń (Uniwersytet WSB Merito we Wrocławiu), pt. „Zasoby przyrodniczo-kulturowe w rozwoju Geoparków – jak niwelować dysproporcje przestrzenne (ze szczególnym uwzględnieniem Krainy Wygasłych Wulkanów)”. W drugim dniu spotkania odbyła się sesja terenowa ukazująca wybrane przyrodnicze i kulturowe atrakcje Geoparku (ekspozycja poświęcona wydobywaniu wapienia w Wojcieszowie, Wilkołak, Leszczyna, Kościół Pokoju w Jaworze), w trakcie której Piotr Migoń prezentował nowe zagospodarowanie geoturystyczne dawnego kamieniołomu bazaltu na Wilkołaku.

W dniu 28 lutego na spotkaniu Koła Przewodników Sudeckich w Kłodzku **prof. Piotr Migoń** przedstawił prezentację pt. „Osuwiska w Sudetach – gdzie, dlaczego i kiedy?”, w ramach której omówił pojęcie osuwiska, klasyfikację osuwisk, rozmieszczenie form tego typu w polskiej części Sudetów i wybrane przykłady, w szczególności w Górach Kamiennych, wskazując równocześnie na metody i podejścia badawcze stosowane w badaniach osuwisk realizowanych w Zakładzie Geomorfologii.

Zakład Klimatologii i Ochrony Atmosfery

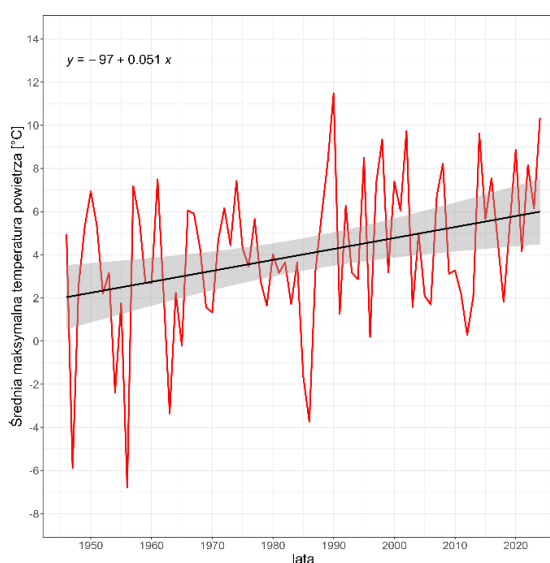
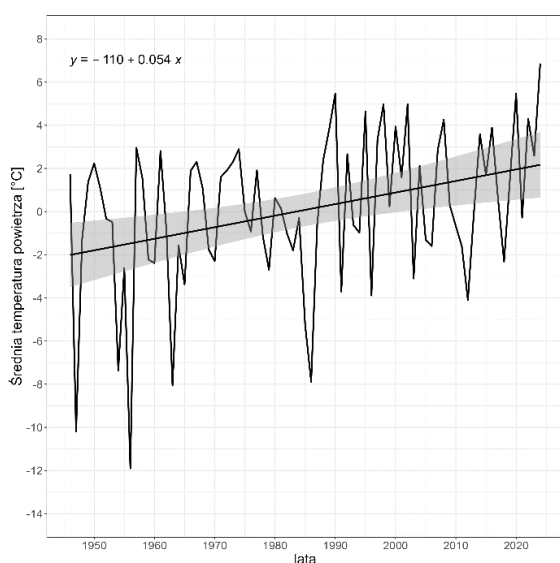
Najcieplejszy luty w serii pomiarów instrumentalnych obserwatorium ZKIOA!

Gdzie ta zima??? Światowa Organizacja Meteorologiczna podała informacje na temat rekordowo wysokich temperatur w minionym miesiącu, lutym [TUTAJ \(klik\)](#).

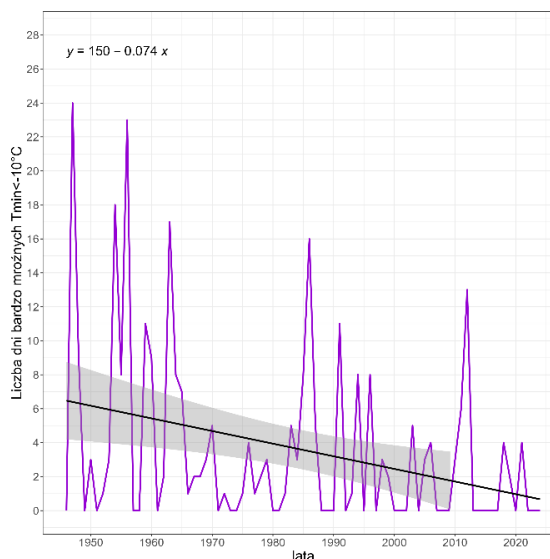
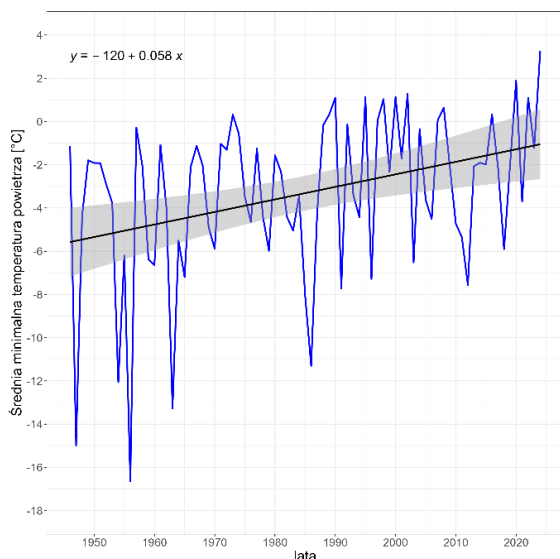

W obserwatorium Zakładu Klimatologii i Ochrony Atmosfery w lutym 2024 roku średnia dobowa temperatura powietrza notowana ani razu nie osiągnęła wartości poniżej 0 °C, a przez 22 dni utrzymywała się w kryterium termicznym wiosny (5–15 °C). Maksymalna temperatura powietrza

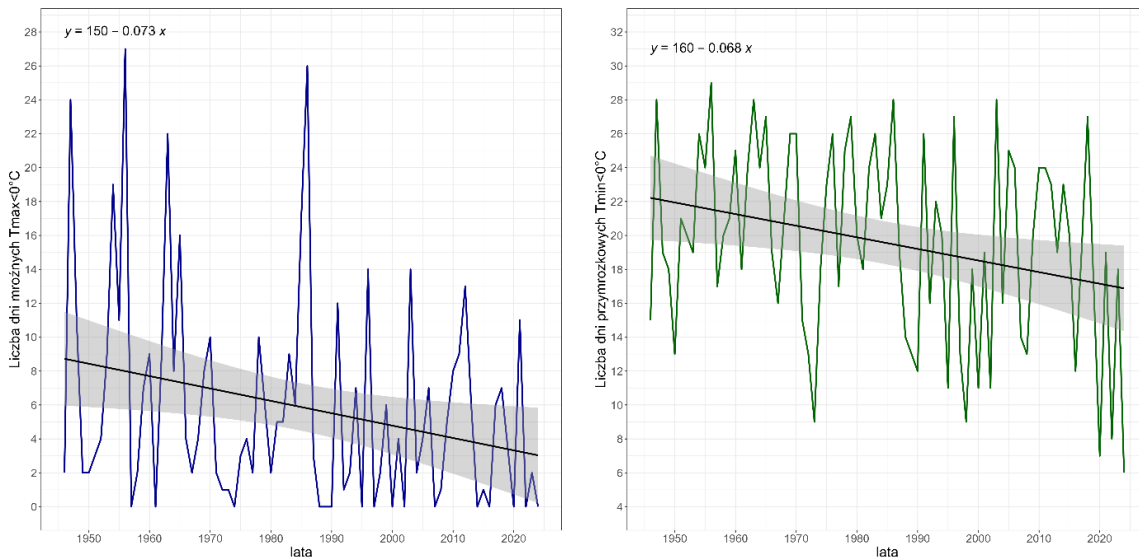
wyniosła 16,2 °C ale do pobicia rekordu (20,1 °C w 1990 i 2021 roku) było jeszcze daleko. 6 lutego 2024 roku temperatura powietrza nie spadła poniżej 8,7 °C, co także nie było rekordem minimalnej temperatury dobowej (11,8 °C w 2004 roku). Dlaczego więc luty 2024 okazał się wyjątkowy? W historii pomiarów instrumentalnych naszego obserwatorium osiągnięta została najwyższa od 1946 roku wartość średniej miesięcznej temperatury powietrza, która wyniosła 6,9 °C. Wysokie temperatury przełożyły się na brak dni bardzo mroźnych i mroźnych, podczas gdy kryterium dnia przymrozkowego ($T_{min} < 0$ °C) osiągnięte zostało tylko w 6 przypadkach. Analizując wartości temperatury powietrza od początku okresu pomiarowego widzimy wyraźne oznaki globalnego trendu zmian: wzrostu średniej, minimalnej i maksymalnej temperatury powietrza oraz spadku ilości dni bardzo mroźnych, mroźnych i przymrozkowych. W ciągu 78 lat obserwacji zmiany średniej temperatury powietrza w lutym sięgnęły 4 °C, podobnie jak w przypadku średniej temperatury maksymalnej i minimalnej, podczas gdy liczba dni bardzo mroźnych i mroźnych spadła o 6, a przymrozkowym o 5.

Wykresy średniej temperatury powietrza i średniej maksymalnej temperatury powietrza w lutym.

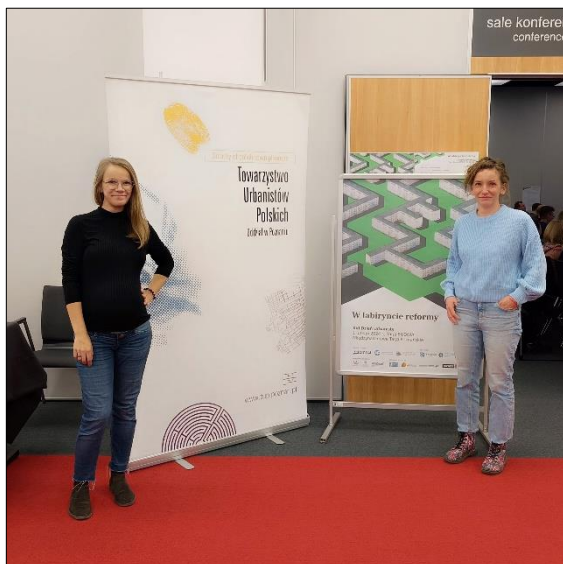

Wykresy średniej minimalnej temperatury powietrza i liczby dni bardzo mroźnych w lutym.

Zakład Zagospodarowania Przestrzennego

W dniu 1 lutego 2024 r. odbyła się XVI edycja ogólnopolskiej konferencji „Dzień Urbanisty”, tym razem pod hasłem „W labiryncie reformy”, w której wzięły udział **dr Anna Grochowska** i **mgr Anna Kazmol-Suś**. Wyczekiwana reforma systemu planowania przestrzennego w Polsce jest już faktem. Teraz wyzwaniem jest jej przełożenie na realne działania w przestrzeni. Nie ulega wątpliwości, że to duże wyzwanie, o którym w Dniu Urbanisty opowiadali urbaniści, samorządowcy oraz inwestorzy, próbując odnaleźć się w gąszczu wprowadzonych zmian ustawowych i przepisów przejściowych.

W dniu 9 lutego pracownicy **dr hab. prof. UW** Krzysztof Janc, **dr Wojciech Jurkowski** (Zakład Zagospodarowania Przestrzennego) oraz **dr hab. prof. UW** Robert Szmytkie oraz **dr Przemysław Tomczak** z Zakładu Geografii Społeczno-Ekonomicznej wzięli udział w wyjeździe terenowym do Jedliny-Zdroju. Był on między innymi związany z przygotowaniem do organizacji XXXIX Seminarium

Geografii Wsi. Podczas wyjazdu spotkano się z burmistrzem Jedliny-Zdroju oraz odwiedzano najważniejsze miejsca w mieście i okolicy.

Pracownia Badań Krajobrazu

W dniu 16.02.2024 r. w IGRR miała miejsce uroczystość wręczenia dyplomów i nagród uczestnikom II edycji konkursu fotograficznego o tematyce krajobrazowej. Konkursy, organizowane w cyklu 2-letnim, organizowane są przez Pracownię Badań Krajobrazu oraz Oddział Wrocławski PTG w ramach Międzynarodowego Dnia Krajobrazu obchodzonego 20 października. Hasło zeszłorocznej

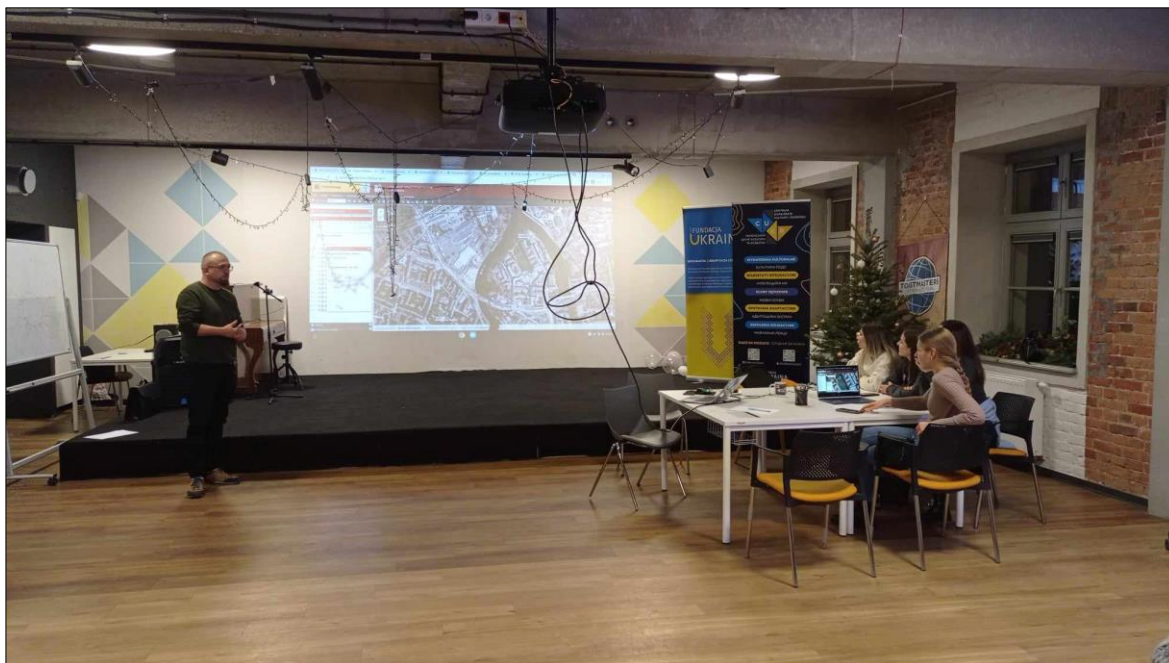
edycji brzmiało „Doeń lokalność!”. Z tej tematyki nadesłanych zostało na konkurs 35 prac dzieci i młodzieży szkolnej z różnych części Polski, głównie z Dolnego Śląska. Prace uczestników konkursu będzie można oglądać do końca marca w gmachu głównym UWr (III piętro). Dziękujemy Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, pod auspicjami której odbywają się obchody Międzynarodowego Dnia Krajobrazu, za przekazanie laureatom pięknych nagród! Lista nagrodzonych dostępna jest na stronie Pracowni Badań Krajobrazu ([link](#)), a nad oceną prac – biorąc pod uwagę zarówno ich walory estetyczne, techniczne, jak i oryginalność ujęcia tematu – pracowała komisja konkursowa w składzie: **Agnieszka Latocha-Wites** (przewodnicząca), **Magdalena Duda-Seifert**, Robert Szmytkie i **Wojciech Jurkowski** z IGRR oraz Mateusz Landwójtowicz (fotograf). Ponadto, w przygotowanie wystawy, oprócz członków komisji, aktywnie zaangażowani byli: **Nina Wabnik**, **Maria Kotowska**, **Piotr Adamczyk** i **Łukasz Kasprzak**. Kolejna edycja konkursu ogłoszona będzie w październiku 2025 r. – już można się rozglądać za różnymi krajobrazowymi kadrami! ☺

Pracownia Partycypacji Społecznej

29 stycznia 2024 Pracownia Partycypacji Społecznej podpisała kolejne porozumienie o współpracy, tym razem z Fundacją Ekopotencjał Przestrzeń Możliwości. Dzięki temu do grona organizacji pozarządowych z jakimi współdziała Pracownia dołączyła organizacja proekologiczna, która zajmuje się gospodarką odpadami, w tym tematem zero waste. Obecnie Fundacja realizuje z Zarządem Zieleni Miejskiej we Wrocławiu projekt *Zero Waste Urban Parks*, któremu bacznie przyglądamy się. Więcej o projekcie [TUTAJ \(klik\)](#).

23 stycznia, dzięki współpracy z Instytutu Praw Migrantów i Pracowni Partycypacji Społecznej, **mgr Sławomir Czerwiński** przy wsparciu mgr Karola Korczyńskiego z Instytutu Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego, przeprowadzili szkolenie dla obywaterek i obywateli Ukrainy z Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego (WBO). Podczas szkolenia przedstawiono zasady WBO, System Informacji Przestrzennej Wrocławia, który jest pomocny przy zgłaszaniu projektu (wybór lokalizacji) oraz doświadczenia ostatnich lat dotyczące: kategorii zgłaszanych i wygrywających projektów, organizowania wsparcia dla projektu podczas głosowania, a także jak postawić pierwsze kroki i zaangażować się w WBO. Poza częścią wykładową uczestniczki i uczestnicy musieli wymyślić projekt oraz uzupełnić formularz zgłoszeniowy. Na spotkaniu padło wiele ciekawych pomysłów. Zadeklarowaliśmy, że jeżeli lider/liderka będą chcieli je zgłosić to pomożemy w przygotowaniu wniosku i kontaktem z Radą Osiedla, czy znanymi nam lokalnymi liderami/kami. Taka pomoc dla jednego projektu została udzielona – etap zgłaszania wniosków zakończył się w lutym. Przypominamy, że będąc mieszkańką/mieszkańcem Wrocławia i posiadając PESEL możesz głosować na zgłoszone projekty do WBO, niezależnie od wieku – głosują wszyscy mieszkańcy Wrocławia – głosowanie odbywa się na przełomie września i października. Analizujemy WBO jako element budżetu partycypacyjnego Wrocławia.

Sprawozdania

mgr Renata Pysiewicz- Jędrusik – geograf XVII LO we Wrocławiu

We wtorek 13 lutego 2024 r. gościliśmy w naszej szkole Pana **dr Janusza Łacha**, pracownika naukowego Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego. W ramach współpracy naszej szkoły z Instytutem Pan doktor wygłosił wykład na temat "Rzeźbotwórcza rola procesów endogenicznych - wulkanizm". Poznaliśmy typy law i wulkanów, dowiedzieliśmy się gdzie i dlaczego na Ziemi występują wulkany, jaki mają wpływ na życie człowieka i czym są materiały piroklastyczne. Teraz wszyscy chcemy jechać na Teneryfę, by móc zobaczyć wulkan Teide.

W tym samym dniu 13.02.2024 r. doszło do oficjalnego podpisania porozumienia o współpracy między Instytutem Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego, a naszą szkołą czyli Liceum Ogólnokształcącym nr XVII im. Agnieszki Osieckiej. Porozumienie w imieniu Instytutu podpisał Pan dr Janusz Łach, który wcześniej wygłosił wykład dla naszej młodzieży "Rzeźbotwórcze rola procesów endogenicznych – wulkanizm". Z ramienia szkoły dokument podpisała Pani dyrektor Małgorzata Iwankiewicz. Liczymy na owocną współpracę

Opracowanie:
Marek Kasprzak
marek.kasprzak@uwr.edu.pl
Oulu, 7 marca 2024 r.

Materiały dotyczące spraw Instytutu i spraw poszczególnych Zakładów prosimy nadsyłać do końca każdego miesiąca na adres e-mail M. Kasprzaka.

Fotografia na pierwszej stronie: Lodołamacz *Sampo* w Zatoce Botnickiej (fot. M. Kasprzak, luty 2024).